Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Conference «Scientific Trends and Trends in the Context of Globalization»

(February 19-20, 2023). Umeå, Kingdom of Sweden

No 143

# LAW AND INTERNATIONAL LAW

DOI 10.51582/interconf.19-20.02.2023.032

# Державна політика у сфері реагування на наркоспоживання

**Яковець Ірина Станіславівна**[1]

[1] доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності;
*Навчально-науковий Інститут права ім. князя Володимира Великого МАУП;* Україна;
головний науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінально-виконавчого права;
*Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України;* Україна

**Анотація.**
Досліджено питання нормативного регулювання та практики реагування держави на факти зберігання наркотичних засобів без мети збуту. Окрема увага приділяється ефективності та результативності передбачених чинним законодавством заходів різного впливу на осіб. Кі вч нили зазначені правопорушення. Доводиться необхідність декриміналізації порушення у виді зберігання наркотичних засобів без мети збуту і заміни кримінальної відповідальності на застосування адміністративних стягнень. Визначено, що підходи до організації обліку осіб, які мають досвід вживання психоактивних речовин у системі кримінальної юстиції зумовлюють відсутність належного моніторингу, що б максимально об'єктивно характеризував ситуацію з наркотиками стосовно осіб, які відбувають покарання. Доведено, що практика призначення покарань за «наркопорушення», пов'язані із власним споживанням, призводить до недоцільного збільшення тюремного населення за рахунок споживачів ПАР.

**Ключові слова:**
*державна наркополітика*
*практика призначення покарань*
*кримінологічна характеристика засуджених*
*які мають досвід вживання наркотиків*
*декриміналізація та депеналізація*

*This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).*

Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Conference «Scientific Trends and Trends in the Context of Globalization»

(February 19-20, 2023). Umeå, Kingdom of Sweden

No 143

# LAW AND INTERNATIONAL LAW

У всьому світі криміналізація вживання і зберігання наркотиків створює більше шкоди, ніж бажаного результату. Репресивні закони і політика у сфері вживання наркотиків непропорційно карають людей, які вживають наркотики у порівнянні з тими, хто продає або виробляє наркотики. Вони також піддаються стигматизації, ризикованій формі вживання наркотиків і негативним медичним і соціальним наслідкам, причому не тільки для тих, хто вживає наркотики, а й біль ширшого кола осіб.

У той час, коли в безумовній більшості країн світу наркозалежних вважають хворими і лікують, в Україні спостерігається тотальна криміналізація споживачів наркотиків. На даний час наркополітика Європи розвивається в одному напрямі, в Україні — в іншому. Якщо країни Західної Європи спрямовують свої зусилля переважно на боротьбу з наркоділерами, розуміючи, що боротьба зі споживанням неефективна апріорі — це боротьба не з причинами, а з наслідками, в Україні основні зусилля зосереджені на притягненні до відповідальності їхніх клієнтів, що спричиняє зростання тіньового наркоринку, поширення наркотичної залежності, психічних та поведінкових розладів внаслідок вживання наркотичних засобів і психотропних речовин та супутніх інфекційних хвороб.

Невтішною є загальна статистика наркозалежності в Україні. Так, за даними МВС України кількість наркозалежних, що офіційно перебувають на обліку, перевищила 150 тисяч людей. Однак, за альтернативними звітами неурядових організацій, у нашій державі їх понад 1 мільйон. Кожної доби від наркотиків або залежності помирають близько 20 осіб. Криміналізація діянь, пов'язаних з вживанням наркотиків порушує багато прав людини, включаючи право на життя, на здоров'я, на особисту недоторканність, на належну правову процедуру, на свободу від примусового арешту, і на свободу від катувань та жорстокого, нелюдського і принижуючого гідність поводження.

Формально, частина четверта статті 309 КК України містить в собі підстави звільнення від відповідальності за дії, передбачені в цій статті: особа, яка добровільно звернулася до лікувального закладу і розпочала лікування від психічних та поведінкових розладів внаслідок вживання наркотичних засобів і психотропних речовин, звільняється від кримінальної



*This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).*

# LAW AND INTERNATIONAL LAW

відповідальності за дії, передбачені частиною першою цієї статті. Однак за наявною судовою практикою, таке звільнення є можливим лише в разі наявності в особи потреби в такому лікуванні і діагнозу «психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання наркотичних засобів і психотропних речовин».

Проте не всі особи, що вживають наркотики, є хворими на психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання наркотичних засобів і психотропних речовин: за даними експертів, лише 25% людей, які пробують наркотики, стають залежними від них. Тож це означає, що не кожен наркоспоживач є залежним від наркотиків. У результаті особи, що ще не мають психічних розладів і залежності від наркотичного засобу чи психотропної речовини фактично позбавлені можливості бути звільненими від відповідальності навіть у разі однократного вчинення визначених у статті 309 КК України дій.

Окремі представники правоохоронним органів зауважують, що для збуту наркотиків використовується безконтактний метод передачі, зокрема, дії «закладчиків», які документуються в межах ст. 309 КК України у випадках, якщо проведення ОР та НСРД не дало очікуваних результатів. Відсутність статті дозволить цим особам уникати відповідальності за аналогічні дії, передбачені ст. 307 КК, через складність їх документування в окремих випадках. Проте з таким підкодом не можна погодитися.

Сутність кримінальної відповідальності полягає в тому, що шляхом її встановлення і притягнення до неї, суспільство прагне до того, щоб позитивно впливати на винного, змінити його психологічні установки — з тим, щоб виключити з його боку можливість протиправної суспільної поведінки. Кримінальна відповідальність визнана виправляти притягнутих до неї осіб у плані точного виконання законів, поваги правил громадського життя. Кримінальна відповідальність передбачає законно обґрунтований обов'язок особи, яка вчинила злочин, зазнати осуд з боку держави та бути покараною у повній відповідності з законом. Такий обов'язок виникає з моменту вчинення особою караного діяння та створює тим самим кримінальні правовідносини між винною особою та державою в особі свого органу влади, яким є суд та має право застосувати до злочинця міри державного примусу, а останній зобов'язаний

*This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).*

# LAW AND INTERNATIONAL LAW

такі міри зазнати у встановлених законом межах.

За наявною інформацією, правопорушення, передбачені ст. 309 КК України, мали таку динаміку: в 2020 році їх було виявлено 15 874, що менше, ніж у попередніх роках (у 2019 – 18 623 та у 2017 – 20 071).

Проте за даними Касаційного кримінального суду Верховного Суду (Аналіз стану здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення у 2021 році), судові рішення були винесені лише щодо половини таких справ: у 2020 році – стосовно 8 450 осіб, у 2021році – 7 145 осіб.

При цьому засудження саме за злочин, передбачений ст. 309 КК України, є найпоширенішим серед випадків притягнення до відповідальності у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів: всього засуджено осіб за вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів у 2020 році – 10 121 особа, у 2021 році – 8737 осіб.

Основні покарання, які призначалися судами за цією статтею: штраф – 30,6%; позбавлення волі на певний строк – 13,6%; арешт – 5, 6%; обмеження волі – 3,5%; виправні роботи – 0,5%; звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК України) – 46, 2%.

Усі ці покарання ігнорують факт споживання психоактивних речовин (далі – ПАР) та можливу наркозалежність; вимагають значних витрат на їхнє виконання; у більшості випадків значно погіршують ситуацію особи. Третина всіх покарань карається саме штрафом, незважаючи, що 80% засуджених на момент вчинення злочину не мали роботи, а відповідно і легального джерела доходу.

Офіційна статистика підтверджує цей факт: із 9702 виявлених осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за ст. 309 КК України в 2020 році 8025 працездатних осіб (82%) не працювали та не навчалися на момент вчинення злочину.

Є об'єктивна обставина, яка значно погіршує становище засуджених останнім часом. До 2020 року за результатами дослідження середній штраф був 850 грн. З 1 липня 2020 року набули чинності нові норми, які в 20 разів збільшили розмір штрафу. І вже у 2021 році є вироки, де суми штрафу неймовірно великі – 17 000 грн ( у цій справі особа, яка не працює,


This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

# LAW AND INTERNATIONAL LAW

вчинила злочин вперше, зберігаючи близько 5г канабісу), 34 000 грн (злочин вчинено вперше, особа працює неофіційно), 59 500 грн (у цьому випадку особа працює водієм і має родину). Нині мінімальний розмір штрафу – 17 000 грн. Є випадки застосування ст. 69 КК України (вона дозволяє призначити більш м'яке покарання, ніж передбачено законом) – тоді штраф зменшувався до 8 500 грн.

На жаль, збільшення суми штрафу не спрацює, як у випадку зі штрафами за порушення правил дорожнього руху, тому що коли йдеться про наркозалежність – це не добровільний вибір особи, а хвороба. Як наслідок, особа має проблеми з залежністю, значно погіршується її матеріальне становище, мета покарання у виді виправлення та превенції не досягається. Штраф є ефективним покаранням, коли покарання буде для засудженого важким, але реальним для виконання. Тому невиправданими є такі розміри штрафів, які апріорі не можуть бути сплачені.

Позбавлення волі на певний строк призначається частіше за наведені у цьому звіті 13,6%, але в більшості випадків застосовується звільнення від відбування покарання з випробуванням. Аналіз вироків суду показав, що для застосування позбавлення волі необхідно декілька умов: наявність непогашених судимостей; вчинення кримінального правопорушення протягом іспитового строку. Без належної соціальної роботи або медичного втручання залежно від рівня прихильності до наркотичних речовин «наркозлочини» мають високий рівень повторності, тому існує й висока ймовірність порушення умов іспитового строку та вчинення нових злочинів.

У середньому строк позбавлення волі з урахуванням невідбутого попереднього покарання коливається від 2 до 4 років. В окремих випадках призначалися і більше – залежно від попереднього кримінального досвіду та вчинюваного діяння.

У будь-якому разі діяння відповідно до ст. 309 КК України ненасильницьке. Вживання ПАР не є злочином в Україні. Якщо йдеться про залежність від наркотиків – це високорецидивне захворювання, тому логічно, що без кваліфікованої допомоги особа буде вчиняти й вчиняти одне й те саме діяння, однак наступне притягнення до кримінальної відповідальності завжди буде лише більш суворим. Тому позбавлення волі на певний строк як вид покарання для споживачів ПАР є невиправданим в якості спеціальної превенції, оскільки строки настільки невеликі, що

*This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).*

# LAW AND INTERNATIONAL LAW

це лише ілюзія забезпечення безпеки суспільства.

У країнах, де в пенітенціарних закладах може здійснюватися реабілітація або інша доказова допомога споживачам ПАР – це інколи має сенс. Однак сьогодні в Україні установи виконання покарань не завжди можуть надавати соціальні, консультативні, реабілітаційні послуги таким особам.

Майже 40% осіб засуджені за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання канабісу. Уперше такі особи можуть отримати від штрафу до арешту, і здебільшого не потраплять в установи виконання покарань. І це за умови, що у багатьох країнах світу вживання канабісу є депеналізованим. При цьому у 34% вироків за ст. 309 КК України розмір вилученої сухої речовини становив до 30 г.

Засуджені за «наркозлочини», пов'язані із зберіганням наркотиків без мети збуту (тобто для власного користування), не отримують кваліфікований соціальний супровід та співрозмірну допомогу, що в подальшому може призводити до вчинення повторних кримінальних правопорушень.

Вирішити всі означені проблеми може декриміналізація ряду дій, пов'язаних з наркотичними речовинами, зокрема таких, як незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту. При цьому легалізація як альтернатива простій декриміналізації не є життєздатним варіантом значною мірою у зв'язку з тим, що численні міжнародні договори зобов'язують держави вводити в національне законодавство заборону на вживання наркотиків. Декриміналізація перебуває в рамках цієї заборони, оскільки законодавство як і раніше, буде забороняти вживання, але вже не буде класифікувати його як кримінальний злочин.

Чинна редакція ст. 44 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах. До порушників при цьому можуть застосовуватися такі види адміністративного стягнення, як штраф, адміністративний арешт та громадські роботи.

Проте, застосовуючи адміністративне стягнення до винного,


*This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).*

# LAW AND INTERNATIONAL LAW

суд прагне досягти мети їх накладення в цілому, а не окремих її складових. Однак можливості виправного впливу щодо осіб, які притягуються до відповідальності за незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах спостерігаються певні особливості, що зумовлені, зокрема, специфічними ознаками таких суб'єктів. У значній кількості випадків ними є хворі особи. Беручи до уваги медичний аспект проблеми, виправити переважну більшість наркологічних хворих, які вчинили злочин, і запобігти вчиненню ними нових правопорушень шляхом впливу лише на їхню інтелектуальну та моральну сферу – досить складно або ж взагалі неможливо. Тому досягнення мети застосування стягнень щодо цієї категорії осіб слід розглядати у контексті поєднання призначеного стягнення і надання наркологічної допомоги, а також проведення соціально-виховної роботи.

Отже, крім усунення явної дискримінаційної складової, важливим аспектом є вирішення питання позбавлення наркозалежності порушників, яка, власне часто і є поштовхом до неправомірних дій. І якщо під час або замість адміністративної відповідальності не стимулювати потяг особи до лікування наркозалежності, то після відбуття стягнення вона й далі продовжить вживати наркотики, що майже гарантовано призведе до нових правопорушень.

Нині єдиним видом стягнення, що пов'язане хоча б з мінімальною соціально-виховною роботою, є громадські роботи. І саме такий вид стягнення є найбільш ефективним в сучасних умовах, оскільки передбачає перебування особи під контролем органів пробації та залучення до суспільно корисної праці. Штраф та адміністративний арешт не мають належного виховного впливу, оскільки перший пов'язаний з погіршенням і так поганого матеріального становища наркоспоживачів, другий – призводить до фізичних та моральних страждань через одночасне позбавлення доступу до наркотичних засобів без надання необхідної медичної допомоги. Громадські роботи, окрім користі та економії коштів для громади, дають можливість проводити і виховну та ресоціалізаційну роботу з такими особами і органам пробації, і органам Національної поліції.

Проте цей вид стягнення майже не застосовується. За даними Міністерства юстиції України на обліку уповноважених органів

*This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).*

# LAW AND INTERNATIONAL LAW

з питань пробації станом на 01.01.2017р. перебувало 98 осіб з числа правопорушників, на яких накладено адміністративне стягнення у виді громадських робіт за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 44 Кодексу України про адміністративні правопорушення; станом на 01.01.2018 р. – 110 таких осіб; 3 станом на 01.01.2019 р. – 74 особи; станом на 01.01.2020 р. – 71 особа; станом на 01.01.2021 р. – 92 особи та станом на 01.01.2022 р. – 81 особа.

Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» передбачає можливість як добровільного, так і примусового лікування осіб, яким встановлено діагноз «наркоманія», а також встановлює порядок направлення на таке лікування, алгоритм визначення переліку лікувальних закладів. Проте цей акт є явно застарілим містить в собі положення, що не відповідають іншим нормативним актам або є дискримінаційними.

По-перше, використання терміну «наркоманія» не відповідає положенням інших чинних національних та міжнародних актів. Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 08.10.1998 № 297 «Про перехід органів і закладів охорони здоров'я України на Міжнародну статистичну класифікацію хвороб і споріднених проблем охорони здоров'я десятого перегляду» визначено здійснити перехід на Міжнародну статистичну класифікацію хвороб і споріднених проблем охорони здоров'я (десятий перегляд) (далі – МКХ-10) як єдиний міжнародний нормативний документ для формування системи обліку і звітності в охороні здоров'я з 01 січня 1999 року. МКХ-10 регламентує наявність таких захворювань як захворювання, пов'язані з вживанням психоактивних речовин, в т.ч. опіоїдів (далі – ПАР), та які мають назву «Розлади психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин» та належать до Класу V «Психічні розлади і порушення поведінки (F10 – F19)». При цьому, наказом Міністерства економіки України від 04 серпня 2021 року № 360-21 «Про затвердження та скасування національних класифікаторів» затверджено Класифікатор хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я НК 025:2021 (далі – Класифікатор), який розроблений Міністерством охорони здоров'я України з метою уніфікації кодування хвороб та споріднених проблем охорони


This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

# LAW AND INTERNATIONAL LAW

здоров'я в первинній медичній документації та даних Електронної системи охорони здоров'я, гармонізований з МКХ-10. Основним нормативно-правовим актом, який регулює надання психіатричної допомоги є Закон України «Про психіатричну допомогу». Відповідно до частини 1 статті 7 цього Закону діагноз психічного розладу встановлюється відповідно до МКХ-10. При цьому, згідно з МКХ – 10 діагноз «наркоманія» відсутній, а замість нього має використовуватись термін «психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання наркотичних засобів і психотропних речовин».

По-друге, ключовим суб'єктом, який повинен забезпечити профілактичну роботу з цією категорією порушників, є органи Національної поліції. Так, саме вони повинні збирати і акумулювати інформацію від установ, підприємств, організацій, засобів масової інформації або окремих громадян про те, що та або інша особа незаконно вживає наркотичні засоби або психотропні речовини чи перебуває у стані наркотичного сп'яніння, підлягає медичному огляду. Працівники поліції мають реалізовувати функцію видачі направлень на медичний огляд у таких випадках, проводити тести на вміст наркотичного засобу або психотропної речовини в організмі особи.

Законом передбачено, що органи Національної поліції покладається виявлення інформації про осіб, які визнані хворими на психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання наркотичних засобів і психотропних речовин, але ухиляються від добровільного лікування або продовжують після лікування вживати наркотичні засоби без призначення лікаря, готувати на них матеріали для направлення на примусове лікування, застосовувати приводи осіб, щодо яких порушено клопотання про направлення на примусове лікування, в разі ухилення від з'явлення до суду тощо.

Проте зазначені можливості і функції на практиці майже не застосовуються, оскільки вимагають виконання певного алгоритму дій, який є значно складнішим, ні притягнення осіб, у яких вилучено наркотичні засоби, до відповідальності. У результаті, профілактичні та лікувальні заходи, що є значно більш ефективнішими від кримінальної відповідальності, та спрямовані саме на вирішення проблем і детермінант наркозалежності, майже не застосовуються.

І це при тому, що Міністерством охорони здоров'я

*This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).*

# LAW AND INTERNATIONAL LAW

передбачає можливість медичної допомоги особам з діагнозом «наркозалежність» в межах програм медичних гарантій.

Не відбувається необхідного профілактичного та виховного впливу на таких осіб і в межах кримінального судочинства. Приміром, за офіційними даними Міністерства юстиції України, на обліку органів пробації перебуває звільнених від відбування покарання з випробуванням за вчинення діяння, передбаченого ст. 309 КК України, – 4678 осіб, із них лише 99 особам призначено проходження пробаційної програми (22 особам призначено проходження пробаційної програми «Зміна кримінального мислення», 76 особам призначено проходження пробаційної програми «Попередження вживання психоактивних речовин», 1 особі призначено проходження пробаційної програми «Подолання агресивної поведінки», 1 особі призначено проходження пробаційної програми «Формування життєвих навичок»).

Крім того, станом на 19.08.2022р. в установах виконання покарання відбувало покарання 183 особи, засуджені за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого статтею 309 КК України. Щорічно на їх утримання держава витрачає 23 936 400 грн (із розрахунку 10 900 грн на місяць та 130 800 грн на рік на одну особу за даними Міністерства юстиції). Майже 24 млн грн на утримання особи, що вперше вчинила злочин, і в подальшому все одне потребуватиме лікування, соціальної допомоги та контролю. Застосування адміністративного стягнення та його виконання коштує державі у десятки разів менше - приблизно тисячу гривень на місяць на одну особу, яка може своєю працею відпрацювати значно більше коштів при виконанні громадських робіт.

Також існує Державний стандарт соціальної послуги соціально-психологічної реабілітації осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин затверджений наказом Міністерства соціальної політики № 667 від 01.10.2020 року. Ключовим суб'єктом, що забезпечує надання соціальної послуги, визначено мультидисциплінарну команду, групу відповідних фахівців: фахівець з соціальної роботи, соціальний працівник, психолог, практичний психолог, лікар, юрист, педагог. Ключовим надавачем послуг для осіб з залежностями є Центр соціально-психологічної реабілітації.

Центр є спеціалізованим закладом соціального захисту, де


This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

# LAW AND INTERNATIONAL LAW

на добровільних засадах тимчасово перебувають особи, які пройшли курс лікування від наркотичних засобів чи психотропних речовин у закладах охорони здоров'я та потребують отримання соціальних послуг.

За інформацією Нацсоцслужби, у 2021 році в Україні функціонували три Центри комунальної форми власності (Донецька, Миколаївська, Хмельницька області). Соціальні послуги (соціально-психологічної реабілітації, консультування, соціальної профілактики тощо) у Центрах протягом 2021 року отримали 965 осіб із залежністю, з них 84 особи було прийнято до Центрів для надання саме соціальної послуги соціально-психологічної реабілітації. Індивідуальний план надання соціальної послуги соціально-психологічної реабілітації містить, зокрема, індивідуальну програму соціальної реабілітації та адаптації особи із залежністю, терміни її виконання та інформацію про строк проживання особи із залежністю в Центрі, що визначається засновником Центру відповідно до цієї програми.

Із урахуванням кількості осіб із залежністю, зарахованих до Центрів у попередній звітний період, протягом 2022 року індивідуальні програми соціальної реабілітації та адаптації проходили 100 осіб, із них 65 осіб – із успішним завершенням. Після закінчення визначеного індивідуальним планом надання соціальної послуги строку надання соціальної послуги соціально-психологічної реабілітації особи із залежністю, а також члени їхніх сімей можуть за потреби отримати в центрах соціальних служб постпрограмну підтримку, в центрах надання соціальних послуг – разові послуги з метою запобігання повторному потраплянню в складні життєві обставини, пов'язані із вживанням наркотичних засобів чи психотропних речовин, та / або з метою мінімізації негативних наслідків потрапляння в такі обставини. Станом на кінець 2021 року 79 осіб із залежністю отримували постпрограмну підтримку та разові послуги в таких центрах. Центри соціальних служб, центри надання соціальних послуг надають особам із залежністю та членам їхніх сімей також інші соціальні послуги, зокрема, протягом 2021 року надано соціальні послуги консультування 4,8 тис. осіб / сімей, соціальної профілактики – 3,8 тис. осіб / сімей, соціального супроводу – 1,9 тис. осіб / сімей. Також є більше ніж 60 надавачів даної соціальної послуги з

*This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).*

# LAW AND INTERNATIONAL LAW

недержавного сектору.

Нацсоцслужба констатує, що в 2022 році отримання соціальної послуги соціально-психологічної реабілітації потребували близько 12,0 тис. осіб із залежністю. Орієнтовний обсяг витрат у 2022 році на надання соціальної послуги соціально-психологічної реабілітації отримувачам різних категорій (соціальних груп) становить 175 236,0 тис. гривень. Визначення орієнтовного обсягу витрат на соціальні послуги для кожної категорії (соціальної групи) отримувачів, у тому числі осіб із залежністю, Порядком не передбачено.

Таким чином, передумови для отримання лікування різних видів та необхідних соціальних послуг в Україні створені. Кошти на ці заходи передбачаються і виділяються, проте не використовуються через каральне спрямування наявних практик.

Проте, за даними неурядових організацій, лише близько 30% наркозалежних звертаються за лікуванням або допомогою, при цьому до числа основних причин не звернення належить побоювання щодо можливого притягнення до юридичної відповідальності різних видів. Для зміни такого негативного стану справ необхідним є впровадження прогресивного унормування зазначених питань на тлі декриміналізації наркоспоживання без мети збуту. Такий підхід має всі підстави для практичної реалізації, за умови виконання вже покладених чинними актами законодавства функцій органами, установами та закладами Національної поліції, МОЗ, Мінсоцполітики.



*This work is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).*